

20 september 2012 donderdag

'En wéér een zinloze nooduitgang'; Interview Ira Helsloot, hoogleraar Besturen van Veiligheid

Een nieuw kabinet kan miljarden bezuinigen op absurde veiligheidsmaatregelen, zegt hoogleraar Ira Helsloot. Morgen houdt hij zijn inaugurele rede aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

Van onze verslaggever

Tonie Mudde

'Pas op, hoog maïs.' Regelmatig spot Ira Helsloot het waarschuwbord in de berm als hij vanuit huis naar zijn werk rijdt. Het bord bedoeld om automobilisten te attenderen op slecht zicht in de bocht staat symbool voor alles waar de hoogleraar Besturen van Veiligheid tegen is: een bange overheid die burgers voor elk risico wil beschermen, een overheid die daardoor onlogische beslissingen neemt waardoor het leven van burgers er juist gevaarlijker op wordt.

Helsloot: 'Ik kijk naar dat bordje, dus ik kijk niet naar de weg. En bovendien: het geld voor zinloze bordjes kan je ook uitgeven aan maatregelen die wél ten goede komen van de veiligheid.'

Wat vindt u de meest zinloze veiligheidsmaatregel van de afgelopen jaren?

'De Kamer keurde vorig jaar een plan goed om burgers te beschermen tegen de straling van hoogspanningsmasten. Dat die straling schadelijk zou zijn, is niet aangetoond. Toch gaat de overheid omwonenden uitkopen en kabels onder de grond laten leggen. Geschatte kosten van dit alles: 1,7 miljard euro. Wat bereik je daar in het beste scenario mee? Jaarlijks wordt bij in totaal 110 kinderen leukemie vastgesteld, door deze maatregel worden dat er 109,5. Voor datzelfde geld kun je ook jarenlang gratis fruit uitdelen op basisscholen, daar red je aantoonbaar meer kinderlevens mee.'

Maar politici en bestuurders maken toch ook zulke kosten-batenanalyses van veiligheidsmaatregelen?

'Het onthutsende antwoord is: nee, dat doen ze niet. Ze reageren eerder op emotionele prikkels, uit de media, van

actiegroepen, etcetera. Ik heb het sommetje van die hoogspanningsmasten aan verschillende Kamerleden en bestuurders gepresenteerd. Toch kozen ze allemaal voor die onzinnige volksverhuizingen en ondergrondse kabels. Meestal met het argument: burgers worden boos als we niks tegen die straling doen.'

En? Worden burgers boos op de overheid als ze denken dat hun veiligheid in het geding is?

'Nee, want burgers zijn lang niet zo bang en emotioneel als politici denken. Natuurlijk, als je mensen op straat vraagt hoe veilig de metro moet zijn, dan zeggen ze 'honderd procent veilig'. Maar als je diezelfde mensen uitnodigt om op de stoel van een wethouder te gaan zitten zoals we bij mijn vakgroep hebben gedaan in experimenten dan veranderen ze binnen mum van tijd van mening. Een half miljard extra voor tunnelveiligheid, vragen ze zich dan ineens af, kan dat geld niet beter besteed worden? Dat effect zie je zelfs bij belangenclubs. Ik sprak ooit op een bijeenkomst van het actiecomité Warnsveld Hoogspanningsvrij. Daar legde ik weer uit hoe absurd het zou zijn als de overheid tegemoet kwam aan de wensen van omwonenden, omdat hun levens er slechts marginaal veiliger op zouden worden. De reactie van aanwezigen in de pauze: 'U heeft helemaal gelijk, maar we gaan wel door met onze acties, want dat marginale beetje extra veiligheid is nu eenmaal in ons belang.' Dat zijn geen bange burgers. Dat zijn narrige burgers die je als overheid héél goed kunt uitleggen waarom je een bepaalde veiligheidsmaatregel niet neemt.'

Gaan mensen rationeler denken over veiligheidsmaatregelen als ze het voelen in hun portemonnee?

'Absoluut. Maar het vreemde is: veel veiligheidsbeleid wordt ontworpen door organisaties die juist níét hoeven te betalen voor wat ze allemaal bedenken. Neem de commissie Tunnelveiligheid. De naam zegt het al: die club heeft als taak alleen naar de veiligheid te kijken. Extra nooduitgang? Tuurlijk, wordt de tunnel weer ietsje veiliger van. Nog een extra nooduitgang? Ja joh, doen, dan is die echt de veiligste tunnel aller tijden. Gemeenten nemen het advies over in de bouwvergunning, want als de commissie Tunnelveiligheid het zegt, dan zal het wel nodig zijn. Het Rijk mag vervolgens de rekening betalen. In dit geval liepen de kosten zo uit de hand, dat de minis-

ter heeft besloten de commissie op te heffen. Maar hetzelfde mechanisme dat ontwerpers van veiligheidsmaatregelen de pijn van de kosten niet voelen zie je overal terug.'

Wat vindt u wél een goede veiligheidsmaatregel?

'Alle vaccins uit het Rijksvaccinatieprogramma. Maar daar is dan ook een rationele kosten-batenafweging gemaakt. Een winst van gemiddeld één extra gezond levensjaar per persoon mag maximaal 20.000 euro per persoon kosten. Voldoet een vaccin niet aan die eis, dan wordt het niet aangeboden aan de bevolking, simpelweg omdat het te duur is of onze veiligheid niet substantieel verbetert.'

Kortom, we moeten een prijskaartje aan een mensenleven hangen.

'Natuurlijk moet dat. Veiligheid is een product, net als haring op de markt. Niet alleen de kwaliteit telt, maar ook de prijs die je ervoor betaalt. Over de prijs van één gezond levensjaar kun je discussiëren. Maar je moet de

lat ergens leggen, want de middelen zijn nu eenmaal beperkt. Bovendien helpt zo'n prijskaartje om te zien hoe absurd sommige maatregelen zijn. Neem de EU-voorschriften om BSE-besmetting bij mensen te voorkomen.

'Natuurlijk, het is verschrikkelijk als de gekkekoeienziekte overspringt op een mens, maar elke geslachte koe uitgebreid testen op BSE is een disproportionele maatregel. Dat kost 17,7 miljoen euro om één burger één extra gezond levensjaar te schenken: belachelijk. De discussie die nu gevoerd wordt over de extreem dure medicatie voor de ziektes van Pompe en van Fabry is om dezelfde reden noodzakelijk: met diezelfde euro's kun je elders meer mensenlevens redden.'

Ontwerpers van veiligheidsmaatregelen voelen de pijn van de kosten niet